

woorden van de personages moet blijken. Indien de regisseur opteert voor een realistische interpretatie dan doet hij best een beroep op geroutineerde acteurs die zich honderd procent met de tekst kunnen identificeren en met hun "présence" het eventuele tekort aan daadwerkelijke actie kunnen goedmaken.

Vorig seizoen regisseerde Luc de Smet *Het Bos*, het stuk dat twee verliefden (An de Donder en Gust Dam), die samen de nacht doorbrengen in een vakantiehuisje midden in de natuur, volgt van het eerste enthousiasme doorheen een crisis tot de verzoening in mineur. In het begin van het huidige seizoen was er Walter Tillemans' regie van *Oude banden, lege handen (Reunion)* waarin een man (Bert André) zijn dochter (Aafke Bruining) voor het eerst terug ziet sinds hij twintig jaar geleden van zijn vrouw scheidde. Drie van de vier spelers ontbrak het precies aan routine en présence en Bert André, de uitzondering, gaf enerzijds de indruk te chargeren wanneer Aafke Bruining hem onvoldoende weerwerk bood, anderzijds liep hij er soms slungelachtig bij omdat hij niks te doen had buiten praten. (Tenzij beide indrukken deel uitmaakten van André's karaktertekening.) De realistische aanpak van beide stukken is goed verantwoordbaar vermits Mamet in beide gevallen zachtaardiger dan gewoonlijk menselijke feilbaarheid portretteert. De twee stukken bezitten een intimiteit die best tot haar recht komt in een kleine ruimte; daarom was de voorstelling van *Oude banden* in het kleine T19 geslaagder dan die van *Het bos* op de klassieke scène van de Beursschouwburg. De afstand tussen het publiek en de acteurs wordt best zo klein mogelijk gehouden.

Nochtans is een zuiver realistische aanpak niet noodzakelijk. Een klassieke speelstijl kan makkelijk gecombineerd worden met een gestileerd of irreëel aandoend decor. De nabootsing van het rommelwinkeltje uit *American Buffalo* kan systematisch overdreven worden om vervreemding in de hand te werken. De complexiteit van de set legt dan de pietluttige intriges van de personages bloot. In een Amerikaanse produktie van *Sexual Perversity* was een raster of schaakbord, zoals men wil, op de vloer getekend om te tonen dat de personages verschillende (seksuele) relaties uitproberen. Walter Tillemans en Jerome Maekkelberg (decor) plaatsten voor *Oude banden* achteraan op de set over bijna de volledige breedte een levensgrote foto van Bernie met zijn oorlogskameraden tegen de achtergrond van een B17-bommenwerper. Daarmee accentueren ze dat Bernie, ook al ontkent hij het stellig, zichzelf nog steeds koestert in de illusie van zijn heldhaftig verleden. Die uitvergroting beklemtoont paradoxaal genoeg de nietigheid van het personage. Luc de Smet en Gust Dam

(decor) kozen eerder voor stileren, tenzij de set er zò uitzag ten gevolge van het nijpende geldgebrek. Daarmee was de kous wel af. Het nochtans zeer rijke, bij momenten lyrische stuk met verschillende betekenislagen verdween totaal in de mist.

Ten slotte bieden sommige stukken van Mamet heel wat mogelijkheden tot eenvormig abstracte ensceneringen. *The Duck Variations*, zoals de titel suggereert, kan gerust als een muziekstuk voor twee stemmen gespeeld worden zonder enig decor. De eenden in het park vormen dan het komisch leidmotief. Twee rasacteurs zoals Julien Schoenarts (die oorspronkelijk Bernie in *Reunion* zou spelen) en Jo De Meyere kunnen er

met hun vakmanschap een meesterwerkje van maken.

Bij de aanvang van dit seizoen kondigden KVS-directeurs Koen de Ruyter en Nand Buyl, gewapend met cijfermateriaal over de publieksoptkomst voor de verschillende produkties van het voorbije seizoen, aan dat de kleinere gezelschappen "voortaan" het moeilijker repertoire maar moeten brengen. Mamet is een relatief toegankelijk auteur die zijn problemen stelt. In *Glengarry Glen Ross* zijn ze miniem. Wat KVS van *Glengarry Glen Ross* terecht bracht, leest u elders op deze bladzijden.

Johan Callens

David Mamet à la KVS

Toen ik in Brugge uit de vertoning van *Glengarry Glen Ross* stapte, zag ik veel bedrukte gezichten. Een vriend keek meewarig in het programma-boekje en citeerde schamper: "Best Play of the Year, Pulitzerprijs 1984, hoe halen ze het in hun hoofd?" Een heel juiste opmerking als men het fletse, stuurloze gedoe van de KVS-acteurs had gadegeslagen. Hier was een klein verhaaltje verteld, dat nauwelijks de aandacht gaande kon houden. In de allerlaatste minuten had de directeur-van-de-komende-negen-jaar Nand Buyl met veel zwoegen getracht een ontroerend einde te breien. Verder was er de leegte.

En nochtans kan ik getuigen dat het hier inderdaad om één van de sterkste teksten van 1984 gaat, want ik heb de opvoering in de allerbeste omstandigheden op Broadway gezien. Daar werd *Glengarry Glen Ross* gespeeld door het Goodman Theatre uit Chicago (zie *Etcetera* nr. 8) onder de leiding van Gregory Mosher. Ik kwam er geschokt buiten. Hoe kan dat? Het antwoord is niet simpelweg omdat de acteurs van het Goodman Theatre zoveel beter zijn dan deze van de KVS, want dat zou tegen David Mamet pleiten.

Mamet en Mosher hebben een innige samenwerking (David Mamet is de dramaturg van het gezelschap), zodat ze beiden weten welke kwaliteiten ze uit de tekst moeten naar voren halen. Het belangrijke hier is dat er een constante wisselwerking is tussen tekst en subtekst. Alleen de tekst heeft het Vlaamse publiek bij de KVS kunnen horen. Hij vertelt over makeelaars die waardeloze gronden aan de man brengen. Daarbij wordt het ver-

haaltje opgehangen van één van hen die tot onwettige handelingen overgaat en uiteindelijk betrapt wordt.

Dat schrale gegeven wordt door Mamet in een taal gevangen die op elk ogenblik verbluft door haar verrassende juistheid en door haar brutaliteit. Mamet weet op het papier nog betere spreektaal te schrijven dan zijn vereerd voorbeeld Harold Pinter. Bij Mamet heb je dat zeldzame gevoel dat de mensen in de bars van Chicago echt zo spreken (lullen, is het betere woord). In deze armzalige woordenschat doet Amerika zaken. Mamet reduceert de dialoog bijna tot twee woorden: *fuck you* en *bullshit*. In de KVS heeft Marc Van Wesemael dat allemaal aanvankelijk trouw vertaald, ook al zijn er geen Nederlandse

Glengarry Glen Ross
(KVS - Vic De
Wachter, Frans Van
der Aa)

